

Rolnummer 2087
Arrest nr. 58/2002 van 28 maart 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden, gesteld door het Arbeidshof te Bergen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters L. François, P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

Bij arrest van 4 december 2000 in zake A. Schamps en J.-L. Deghoy tegen M.-C. Dulieu en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 8 december 2000, heeft het Arbeidshof te Bergen de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Bevat artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991, in de veronderstelling van totale sluiting van de onderneming, geen middel dat onevenredig is met het door de wetgever nagestreefde doel wanneer deze de werkgever verplicht om de zaak vooraf aanhangig te maken bij het paritair comité met het oog op het laten erkennen van die sluiting als zijnde om economische en technische redenen ? Wegens de totale sluiting van de onderneming zullen de ondernemingsraad en het comité voor preventie en bescherming op het werk immers hun werking moeten stopzetten en is elk risico van discriminatie vanwege de werkgever jegens de beschermde werknemers uitgesloten.

De verplichting voor de werkgever om de zaak bij het paritair comité aanhangig te maken, kan dan ook onnodig en niet onontbeerlijk lijken, en dus onevenredig voor het bereiken van het wettige doel van de specifieke bescherming tegen eventuele represaillemaatregelen van de werkgever jegens de beschermde werknemers. Die verplichting kan daarentegen wel een discriminatoir voorrecht uitmaken ten gunste van de beschermde werknemers ten opzichte van de niet-beschermde werknemers.

2. Is de interpretatie van artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 volgens welke de curator als de werkgever moet worden beschouwd, bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in die zin dat de daarin vervatte verplichting niet onontbeerlijk is voor het bereiken van het wettige doel van de specifieke bescherming tegen eventuele represaillemaatregelen van de werkgever jegens de beschermde werknemers, en dat zij een discriminatoir voorrecht te hunnen gunste in het leven roept ten opzichte van de niet-beschermde werknemers ?

In de bijzondere omstandigheid waarin het faillissement de buitenbezitstelling meebrengt van de goederen van de werkgever, alsmede de verplichting om al het personeel van de onderneming te ontslaan, lijkt de verplichting ten laste van de curator immers onnodig en niet onontbeerlijk voor het bereiken van het wettige doel van de bescherming tegen represaillemaatregelen van de werkgever, vermits de curator zich als gevolg van het faillissement in een nog dwingendere situatie bevindt dan de werkgever en het risico van discriminatie jegens de beschermde werknemers *a fortiori* uitgesloten is. »

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Bij vonnis van 4 mei 1995 verklaart de Rechtbank van Koophandel te Doornik de n.v. Dewaele-Blaton in staat van faillissement en wijst twee curatoren aan.

Op 8 mei 1995 ontslaan de twee curatoren het hele personeel, waarvan meerdere beschermde werknemers. Die eisen via hun vakorganisatie hun reïntegratie in de onderneming. Op 18 mei 1995 weigeren de curatoren die eis in te willigen en beroepen zich daarbij op de beschikkingen van het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Doornik.

De beschermde werknemers stellen een vordering in bij de Arbeidsrechtbank te Doornik. Zij eisen meerdere vergoedingen alsook de veroordeling van de curatoren tot het overleggen van sociale documenten die niet waren overhandigd.

Bij vonnis van 4 december 1998 aanvaardt de Arbeidsrechtbank het beroep van de beschermde werknemers om reden dat de curatoren zich niet in een situatie bevonden die hen vrijstelde van raadpleging van het paritair comité. De Rechtbank gaat daarbij uit van rechtspraak van het Hof van Cassatie met betrekking tot artikel 21, § 2, van de wet van 20 september 1948 (ondernemingsraad), artikel 1bis, § 2, van de wet van 10 juni 1952 (comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen) en momenteel met betrekking tot artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991.

De curatoren hebben bij verzoekschrift van 15 januari 1999 hoger beroep aangetekend tegen die beslissing.

Het Arbeidshof dient na te gaan of, in geval van faillissement van een vennootschap, de curator verplicht is de procedure na te leven die is vastgelegd bij artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden. Die procedure impliceert dat de werkgever, alvorens over te gaan tot het ontslag van beschermde werknemers om economische of technische redenen, de zaak aanhangig moet maken bij het paritair comité dat die redenen moet erkennen.

De vraag wordt opgeworpen of, indien de curator in geval van faillissement verplicht zou zijn het paritair comité te raadplegen, dat niet tot gevolg zou hebben dat een voorrecht wordt gecreëerd voor de beschermde werknemers dat discriminerend is ten opzichte van de niet-beschermde werknemers die onmiddellijk door de curator worden ontslagen. Het Arbeidshof oordeelt dat die vraag moet worden onderzocht in het licht van artikel 2, § 4, van de wet van 19 maart 1991, dat bepaalt dat het mandaat van personeelsafgevaardigde of de hoedanigheid van kandidaat-personeelsafgevaardigde voor de betrokkene geen nadelen noch bijzondere voordelen tot gevolg mag hebben.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 8 december 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 26 januari 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 februari 2001.

Memories zijn ingediend door :

- A. Schamps, advocaat te 7700 Moeskroen, Sint Achariusstraat 86, en J.-L. Deghoy, advocaat te 7500 Doornik, boulevard du Roi Albert 15, beiden handelend in hun hoedanigheid van curator in het faillissement van de n.v. Dewaele-Blaton, waarvan de maatschappelijke zetel was gevestigd te 7321 Blaton, Quartier de la Wallonie 20, bij op 9 maart 2001 ter post aangetekende brief;

- M. Dulieu, wonende te 7972 Quevaucamps, rue du Harby 16, K. Antiropoulos, wonende te 7333 Tertre, rue Olivier Lhoir 14, M. Caulier, wonende te 7321 Blaton, rue de Péruwelz 7, C. Consolo, wonende te 7350 Hensies, rue de la Herse 6, R.-M. Gordon, wonende te 7321 Harchies, rue du Coron du Charbonnage 75, N. Grzegorzcyk, wonende te F-59690 Condé-sur-Escaut (Frankrijk), rue Chaussiette 530, A. Hannequart, wonende te 7600 Péruwelz, rue de Sondeville 120, D. Lecry, wonende te 7972 Quevaucamps, place du Pâturage 70, M. Lecry, wonende te 7972 Quevaucamps, rue Wauters 171, E. Polo Romero, wonende te

7972 Quevaucamps, rue d'Harchies 26, en G. Posidanu, wonende te 7350 Hensies, rue Champ Farjau 63, bij op 9 maart 2001 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 15 maart 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 27 maart 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 20 maart 2001, 22 mei 2001 en 26 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke.

A. Schamps en J.-L. Deghoy hebben een memorie van antwoord ingediend bij op 25 april 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 mei 2001 en 29 november 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 8 december 2001 en 8 juni 2002.

Bij beschikking van 17 oktober 2001 heeft voorzitter M. Melchior de zaak voorgelegd aan het Hof in voltallige zitting.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 20 november 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 19 oktober 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 20 november 2001 :

- zijn verschenen :

. Mr. I. Perrel *loco* Mr. R. Swennen, advocaten bij de balie te Brussel, voor M. Dulieu en anderen;

. Mr. D. Catfolis *loco* Mr. E. Van Daele, advocaten bij de balie te Doornik, voor A. Schamps en J.-L. Deghoy;

. Mr. L. Pochet *loco* Mr. N. Van Laer, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en E. Derycke verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van de curatoren, eisende partijen in hoger beroep voor de verwijzende rechter

A.1.1. De curatoren voeren aan dat zij niet als werkgever kunnen worden beschouwd, noch in de zin van de sociale wetgeving, noch in de zin van de faillissementswetgeving die van openbare orde is. Zij citeren artikel 73 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 dat bepaalt dat een summierere sluiting van het

faillissement mogelijk is wanneer de curator het mogelijke heeft gedaan om het personeel de sociale documenten te overhandigen, terwijl dat een resultaatsverplichting van de werkgever is.

A.1.2. Er wordt aangevoerd dat de curator krachtens de Belgische wetgeving een hybride statuut heeft, als beëdigd gerechtelijk mandataris. Hij oefent tegelijkertijd de rechten van de schuldeisers en die van de gefailleerde uit. Hij staat dus niet dichter bij de werkgever dan bij om het even welke schuldeiser.

De curator beslist niet over de sluiting van de onderneming ten gevolge van een faillissement. Zijn mandaat vloeit voort uit een combinatie van elementen die aan zijn beoordelingsbevoegdheid ontsnappen.

In geval van faillissement wordt in principe een einde gemaakt aan de activiteiten van de onderneming, behoudens uitdrukkelijke tegenovergestelde beslissing. De curator wordt dan ook in de meeste gevallen verplicht over te gaan tot collectief ontslag, wegens de financiële toestand van de onderneming. Hij kan onmogelijk het ontslag van de beschermde werknemers opschorten tot na de raadpleging van het paritair comité.

A.1.3. Indien het ontslag van de beschermde werknemers zou worden opgeschort, zou de betaling van hun lonen in het nadeel zijn van de andere schuldeisers en van de andere werknemers van wie de percenten zouden verminderen naar rato van het bedrag dat aan de beschermde werknemers is betaald. Zulk een situatie zou overigens volgens de curatoren aanleiding geven tot discriminatie ten aanzien van de niet-beschermde werknemers, niet alleen ten voordele van de personeelsafgevaardigden maar ook van de kandidaat-afgevaardigden die niet verkozen zijn maar wel dezelfde wettelijke bescherming genieten als de afgevaardigden zelf.

A.1.4. De curatoren voeren verder nog aan dat iemand in staat van faillissement wordt verklaard als er staking van betaling is en het krediet is geschokt. Zij zien dan ook niet in op welke wijze zou kunnen worden verantwoord dat een curator ertoe wordt verplicht het paritair comité te raadplegen over datgene wat de faillietverklaring zelf reeds heeft bekrachtigd, namelijk de economische reden die ertoe verplicht de activiteiten te staken en alle werknemers te ontslaan. Een arrest van het Hof van Cassatie van 22 februari 1999 en de rechtsleer worden geciteerd om aan te tonen dat men bij een faillietverklaring vrijgesteld is van de procedures van voorafgaande raadpleging die bij de wet van 19 maart 1991 zijn voorgeschreven.

A.1.5. De curatoren merken nog op dat het Hof in zijn arrest nr. 57/93 van 8 juli 1993 heeft geoordeeld dat artikel 3 van de wet van 19 maart 1991 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat het niet voorziet in een jurisdictioneel beroep tegen de beslissing van het paritair orgaan.

A.1.6. Ten slotte wordt aangevoerd dat het onnodig, niet onontbeerlijk en onevenredig is ten opzichte van het doel van de wetgever dat erin bestaat de personeelsafgevaardigden en kandidaat-afgevaardigden tegen eventuele represaillemaatregelen van de werkgever te beschermen, deze ertoe te verplichten de zaak aanhangig te maken bij het paritair comité om een gehele sluiting van de onderneming als economische of technische reden te laten erkennen. In een dergelijke situatie geldt immers dezelfde maatregel voor alle werknemers, zonder onderscheid. Er moet dus niet worden gevreesd voor represailles van de werkgever. Hetzelfde geldt *a fortiori* voor een curator.

Memorie van de beschermde werknemers, verwerende partijen voor de verwijzende rechter

A.2.1. Er wordt aangevoerd dat de bepalingen van de wet van 19 maart 1991, die van openbare orde zijn, niet kunnen worden geïnterpreteerd in het licht van de parlementaire voorbereiding van een wet, in dit geval de faillissementswet van 8 augustus 1997, die is aangenomen nadat het geschil is ontstaan.

A.2.2. Volgens de verwerende partijen heeft de in het geding zijnde wet tot doel bijzondere bescherming te waarborgen voor een bepaalde categorie van werknemers. Zij verwijzen naar de rechtspraak en naar commentaar uit de rechtsleer met betrekking tot de verplichting, voor de werkgever, om de zaak bij het paritair comité aanhangig te maken wanneer hij beschermde werknemers om economische of technische redenen wil ontslaan. Hieruit kan worden afgeleid dat, ook al zijn de begrippen « werkgever » en « curator » niet identiek, de curatoren toch overgaan tot ontslag wanneer zij aan de werknemers hun opzegging betekenen en op die manier een einde maken aan de arbeidsovereenkomst. In dat opzicht beschikken zij over een zekere bewegingsruimte bij de beslissing om de betrokken werknemers al dan niet te ontslaan. Ter ondersteuning van die stelling wordt een cassatiearrest van 21 april 1986 geciteerd. De curatoren zouden dus verplicht zijn de procedure van voorafgaande raadpleging van het paritair comité na te leven.

A.2.3. Wat het feit betreft dat de vennootschap in staat van faillissement is verklaard, wordt aangevoerd dat het Hof van Cassatie in recente arresten, onder andere een arrest van 14 maart 1994, erop heeft gewezen dat een faillissement op zich niet het verplichte ontslag van alle werknemers binnen een korte termijn impliceert. Daaruit kan niet worden afgeleid dat iedere vorm van discriminatie uitgesloten zou zijn. De raadpleging van het paritair comité blijft in een dergelijk geval dan ook verplicht.

Te dezen heeft de Rechtbank van Koophandel te Doornik machtiging verleend tot ontslag, en heeft dat ontslag dus niet bevolen. Aangezien bijgevolg een discriminatie had kunnen ontstaan, had het paritair comité moeten worden geraadpleegd.

A.2.4. Wat de vraag betreft of door het raadplegen van het paritair comité in geval van faillissement geen discriminatie zou ontstaan ten aanzien van de niet-beschermde werknemers, wordt aangevoerd dat er alleen gevaar is voor discriminatie wanneer bepaalde werknemers die zich in eenzelfde situatie bevinden, verschillend worden behandeld. Beschermde en niet-beschermde werknemers bevinden zich echter niet in dezelfde situatie.

De verschillende behandeling van verschillende categorieën van personen zou door een objectief criterium kunnen worden verantwoord. Het arrest nr. 57/93 van het Hof wordt ter ondersteuning van die stelling geciteerd.

Er wordt eveneens aangevoerd dat de beschermde werknemers in geen enkel opzicht misbruik maken van de artikelen 16 en 17 van de wet van 19 maart 1991 door vergoedingen te eisen die alleen hoger kunnen zijn dan die voor de niet-beschermde werknemers wanneer het ontslag van de beschermde werknemers onregelmatig is. Beschermde werknemers doen dan ook niets anders dan een procedure aanwenden die de wetgever heeft vastgelegd en die moet worden toegepast, ongeacht of er een faillissement is.

A.2.5. De verwerende partijen voor de verwijzende rechter doen verder nog gelden dat noch het faillissementsvonnis, noch de sluiting van de onderneming kunnen beschouwd worden als gevallen van overmacht, waardoor de voorafgaande raadpleging van het paritair comité niet verplicht zou zijn. Zij voegen eraan toe dat het Hof van Cassatie in meerdere arresten heeft gepreciseerd dat er alleen in het geval dat de rechtbank van koophandel een zeer korte termijn oplegt om de werknemers te ontslaan, geen gevaar bestaat voor discriminatie en de raadpleging van het paritair comité bijgevolg niet verplicht is. Een gewone faillietverklaring kan echter niet als een dergelijke beslissing worden beschouwd.

A.2.6. Er wordt besloten dat de curator verplicht is om de zaak aanhangig te maken bij het paritair comité, wanneer er sprake is van een faillissement of van sluiting van de onderneming, zodat de prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

Memorie van de Ministerraad

A.3.1. De Ministerraad geeft eerst de inhoud weer van de bepalingen die in de prejudiciële vraag worden beoogd. Hij doet vervolgens opmerken dat de verwijzende rechter twee interpretaties van de in het geding zijnde bepalingen in aanmerking heeft genomen.

Hij verwijst naar de rechtspraak van de feitenrechters en van het Hof van Cassatie, ter ondersteuning van zijn stelling dat de curatoren ervan zijn vrijgesteld de zaak aanhangig te maken bij het paritair comité in geval van ontslag van alle werknemers naar aanleiding van een rechterlijke beslissing om onmiddellijk of binnen een zeer korte tijd over te gaan tot ontslag.

A.3.2. De Ministerraad onderzoekt vervolgens de verschillende behandeling die uit een andere interpretatie van de norm zou voortvloeien, namelijk dat de curatoren ondanks de gehele sluiting van de onderneming verplicht zouden zijn de zaak aanhangig te maken bij het paritair comité.

Hij preciseert onmiddellijk dat hij niet instemt met de interpretatie van de norm die in de prejudiciële vragen wordt gehanteerd. Hij verwijst daarentegen naar een andere interpretatie die zowel door de rechtspraak als door de rechtsleer en de wetgever wordt onderschreven, volgens welke de curatoren niet verplicht zouden zijn de zaak aanhangig te maken bij het paritair comité wanneer een rechtbank het faillissement uitspreekt en tegelijkertijd, of binnen een zeer korte tijd, het ontslag van het hele personeel oplegt. In dat geval zou er immers geen gevaar zijn voor discriminatie van de beschermde werknemers, niet alleen door het feit dat het hele personeel wordt ontslagen, maar ook door het feit dat dit ontslag bij rechterlijke beslissing is bevolen.

A.3.3. De Ministerraad vraagt ten slotte dat, indien de prejudiciële vragen bevestigend zouden worden beantwoord, voor recht zou worden gezegd dat artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991, geïnterpreteerd in die zin dat de curatoren in geval van faillissement vrijgesteld zijn van de verplichting het bevoegde paritair comité te raadplegen wanneer zij ingevolge een rechterlijke beslissing ertoe verplicht worden het hele personeel te ontslaan, of binnen een zeer korte tijd, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt.

Memorie van antwoord van de curatoren, eisende partijen in hoger beroep voor de verwijzende rechter

A.4.1. De curatoren doen opmerken dat het onderscheid dat de verwerende partijen voor de verwijzende rechter maken tussen een faillietverklaring die een collectief ontslag oplegt en een faillietverklaring die hiertoe enkel machtiging verleent, overbodig is.

De curator zou immers in de wet zelf de machtiging vinden om een einde te maken aan de arbeidsovereenkomsten. Bovendien zou de faillietverklaring op zich een erkenning van openbare orde zijn – die *erga omnes* geldt en in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt – van het bestaan van de economische of technische redenen die een collectief ontslag verantwoorden.

A.4.2. Anderzijds kan volgens de curatoren het argument dat de niet-beschermde werknemers er belang bij zouden hebben dat de bescherming van de beschermde werknemers gehandhaafd blijft in geval van faillissement om, in het kader van de vereffening van het faillissement of een eventuele overname, de rechten van alle werknemers te kunnen verdedigen, niet in aanmerking worden genomen. Het handhaven van die bescherming voor de beschermde werknemers zou immers aanleiding geven tot een discriminatie ten aanzien van de niet-beschermde werknemers. De representatieve organisaties kunnen steeds de verdediging van de werknemers waarborgen in het kader van de vereffening van de activa, eventueel in de vorm van een algehele overname van de activa door een derde werkgever.

- B -

Wat de tweede prejudiciële vraag betreft

B.1.1. De verwijzende rechter stelt het Hof een vraag over de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 «houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden», doordat het de curator in geval van een faillissement ertoe zou verplichten het paritair comité te raadplegen alvorens beschermde werknemers te ontslaan, waardoor een discriminerend voorrecht zou ontstaan voor die categorie van werknemers ten opzichte van de niet-beschermde werknemers.

Volgens de verwijzende rechter zou een dergelijke verplichting onevenredig zijn ten opzichte van het doel van bescherming tegen represaillemaatregelen van de werkgever, omdat de curator zich als gevolg van het faillissement in een dwingendere situatie zou bevinden dan de werkgever en het risico van discriminatie tegenover de beschermde werknemers uitgesloten is.

B.1.2. De in het geding zijnde bepaling luidt als volgt :

« De werkgever die een personeelsafgevaardigde of een kandidaat-personeelsafgevaardigde wil ontslaan om economische of technische redenen, moet vooraf de zaak bij een ter post aangetekende brief aanhangig maken bij het bevoegd paritair comité. Bij ontstentenis van een paritair comité of zo het paritair comité niet werkt, moet hij de zaak bij de Nationale Arbeidsraad aanhangig maken.

Het paritair comité of, in voorkomend geval, de Nationale Arbeidsraad moet zich uitspreken over het al dan niet bestaan van economische of technische redenen binnen twee maanden vanaf de datum van de aanvraag die hiertoe door de werkgever werd gedaan.

Bij ontstentenis van beslissing van het paritair orgaan binnen de termijn, vastgesteld in het vorige lid, mag de werkgever de personeelsafgevaardigde of de kandidaat-personeelsafgevaardigde enkel ontslaan in geval van sluiting van de onderneming of van een afdeling van de onderneming of in geval van het ontslag van een welbepaalde personeelsgroep.

Behalve in het geval van sluiting van de onderneming of van een afdeling hiervan, mag de werkgever niet tot ontslag overgaan alvorens de arbeidsgerechten het bestaan van de economische of technische redenen erkend hebben. Om deze erkenning te verkrijgen, moet de werkgever, bij dagvaarding, een verzoek tot erkenning van de economische of technische redenen die het ontslag van een personeelsafgevaardigde of van een kandidaat-personeelsafgevaardigde, rechtvaardigt, bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank aanhangig maken. De procedure wordt geregeld door de bepalingen die zijn vastgesteld door de artikelen 8, 10 en 11 van deze wet. De werkgever moet de uitvoering van de arbeidsovereenkomst verzekeren tijdens de procedure voor de arbeidsgerechten. Hij mag, in geval het vonnis de economische of technische redenen erkent, het ontslag enkel ter kennis brengen vanaf de derde werkdag na het verstrijken van de termijn van hoger beroep of, indien er hoger beroep is ingesteld, de derde werkdag na de kennisgeving van het arrest dat de economische of technische redenen erkent. »

B.1.3. Werknemers aan wie de wet een bijzondere ontslagbescherming toekent omdat hun functie van vertegenwoordiging van het personeel ten opzichte van hun werkgever of hun kandidatuur voor een dergelijke functie hen blootstelt aan ontslag om redenen die verband houden met de omstandigheid dat zij belangen moeten verdedigen die tegen die van de werkgever kunnen ingaan, zullen hierna « beschermde werknemers » worden genoemd.

B.2. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.3.1. Artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 moet worden gelezen in het licht van de regels met betrekking tot het faillissement van een onderneming.

B.3.2. Een vonnis van faillietverklaring impliceert in beginsel het onmiddellijk stopzetten van iedere activiteit van de onderneming. De gefailleerde verliest immers vanaf dat ogenblik van rechtswege het beheer over al zijn goederen. Die regel vloeit voort zowel uit het vroegere artikel 444 van het Wetboek van Koophandel, dat op het ogenblik van de feiten van toepassing was, als uit artikel 16 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, dat het voormelde artikel heeft vervangen.

Het vroegere artikel 475 van het Wetboek van Koophandel bepaalde echter dat, indien het belang van de schuldeisers daaraan niet in de weg stond, de curator of iedere belanghebbende de rechtbank kon vragen toe te staan dat de handelsverrichtingen voorlopig zouden worden voortgezet, waarbij die machtiging het voorwerp uitmaakt van een afzonderlijk vonnis. Die regel is eveneens overgenomen door artikel 47 van de faillissementswet van 8 augustus 1997.

B.4. Uit de motivering van de beslissing van de verwijzende rechter volgt dat het Hof wordt ondervraagd over het bestaan van een eventuele discriminatie in het nadeel van de niet-beschermde werknemers in het geval dat het personeel collectief wordt ontslagen ten gevolge van de faillietverklaring. Het Hof beperkt dan ook zijn onderzoek tot dat geval.

B.5. Er bestaat een verschil tussen beschermde en niet-beschermde werknemers dat op een objectief criterium berust: beschermde werknemers oefenen vakbondsactiviteiten uit en verdedigen belangen die tegen die van de werkgever kunnen ingaan.

B.6. Het Hof onderzoekt enkel of de maatregel die de curator ertoe verplicht het paritair comité te raadplegen alvorens beschermde werknemers wegens het faillissement van de

onderneming te ontslaan, objectief en redelijk kan worden verantwoord ten opzichte van het doel van de wetgever.

B.7.1. Het systeem van ontslagbescherming dat is ingevoerd bij de wet van 19 maart 1991 gaat terug op de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven. Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt dat de wetgever de personeelsafgevaardigden wilde beschermen tegen willekeurig ontslag (*Parl. St.*, Kamer, 1947-1948, nr. 511, p. 51; *Parl. St.*, Senaat, 1947-1948, nr. 397, p. 24).

Aangezien het ontslag van een beschermde werknemer als verdacht werd beschouwd, heeft de wetgever een principieel verbod van een dergelijk ontslag opgelegd. Alleen het ontslag om een dringende reden werd door de wet van 20 september 1948 toegestaan. Het recht voor de werkgever om beschermde werknemers te ontslaan om economische of technische redenen, mits voorafgaande raadpleging van het paritair comité, is in de wet van 20 september 1948 ingevoerd bij wet van 18 maart 1950 (*Parl. St.*, Kamer, 1949-1950, nr. 196).

B.7.2. In de parlementaire voorbereiding van die wet is gesteld « dat het nooit is opgekomen bij de auteurs van het wetsvoorstel, noch bij de leden van de commissie om de personeelsafgevaardigde of de kandidaat-afgevaardigde het voordeel van de ontslagbescherming of -vergoeding toe te kennen wanneer de onderneming om economische redenen de deuren sluit » (*Hand.*, Kamer, 31 januari 1950, nr. 22, p. 7). Een kamerlid heeft echter opgemerkt dat, wat het ontslag om economische redenen betreft, het mogelijk is een onderneming gedurende veertien dagen te sluiten en haar vervolgens opnieuw te openen na het personeel te hebben ontslagen, wat zich in verschillende ondernemingen heeft voorgedaan (*Hand.*, Kamer, 31 januari 1950, nr. 22, p. 7).

B.7.3. De wet van 19 maart 1991 heeft de verplichting bevestigd voor de werkgever om het paritair comité te raadplegen wanneer hij een beschermde werknemer om economische of technische redenen wil ontslaan. De wetgever heeft in 1991 eraan herinnerd dat het erom ging de personeelsafgevaardigden en kandidaat-afgevaardigden te beschermen tegen willekeurig ontslag opdat zij hun mandaat in alle onafhankelijkheid zouden kunnen uitoefenen (*Parl. St.*, Kamer, 1990-1991, nr. 1471/1, p. 5; *Parl. St.*, Senaat, 1990-1991, nr. 1105-1, pp. 1 en 5).

De wetgever heeft eveneens onderstreept dat de bestaande regeling, in dit geval de regeling van de voorgaande wet, moet worden gehandhaafd voor de gevallen van gehele of gedeeltelijke sluiting van de onderneming omdat er in die gevallen gevaar blijft bestaan, ook al is dat gering, voor discriminatoir optreden van de werkgever (*Parl. St.*, Senaat, 1990-1991, nr. 1105-2, p. 43).

B.8.1. De Minister van Tewerkstelling en Arbeid heeft tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 19 maart 1991 geïnsisteerd op de verplichting, voor de curator, om het paritair comité te raadplegen wanneer ondanks de beslissing van de rechtbank van koophandel tot stopzetting van de handelsverrichtingen op korte termijn, deze toch worden voortgezet. De Minister heeft onderstreept dat die raadpleging echter niet meer verplicht zou zijn indien de rechtbank van koophandel beslist het faillissement uit te spreken zonder voortzetting van de handelsverrichtingen, hetgeen volgens hem noodzakelijkerwijze leidt tot een onmiddellijk stopzetten van alle activiteiten en afvloeiing van het personeel (*Parl. St.*, Senaat, 1990-1991, nr. 1105-2, p. 42).

B.8.2. Bij de hervorming van de faillissementswetgeving beoogde een ontwerp-artikel de curatoren ervan vrij te stellen om vooraf welke instantie ook te raadplegen wanneer zij werknemers willen ontslaan die in hun hoedanigheid van al dan niet verkozen kandidaat voor de ondernemingsraad of voor het comité voor veiligheid, gezondheid of verfraaiing van de werkplaatsen of nog als vakbondsafgevaardigde een wettelijke of reglementaire bescherming genieten (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/1, pp. 91-92).

In de memorie van toelichting werd vermeld dat het vonnis van faillietverklaring, dat een executoir karakter heeft, op zich het bestaan van de economische of technische redenen inhoudt ter rechtvaardiging van het ontslag van het hele personeel vanaf het ogenblik dat dit ontslag, waarvan de curator het initiatief behoudt, een collectief karakter heeft en bijgevolg niet discriminatoir is. Er werd eveneens aan herinnerd dat de curator geen werkgever is in de zin die de wetgever aan die term heeft willen geven in de wetgeving die deze beschermingsmaatregelen vaststelt, en dat het strijdig zou zijn met de regels van samenloop en gelijkheid die onder de bevoorrechte schuldeisers van dezelfde rang moeten heersen, indien wordt toegestaan dat bijzondere beschermingsvergoedingen, na faillissement, de vermindering met zich meebrengen van de percenten die op grond van artikel 19, 3^obis, van de hypotheekwet moeten worden uitgekeerd. Ten slotte werd aangevoerd dat de beoogde sancties slechts mogen gelden ten laste

van de werkgever, en niet ten nadele van werknemers die ten gevolge van een faillietverklaring van hun werkgever in samenloop komen (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 631/1, pp. 24-25).

De vrijstelling, voor de curator, van raadpleging van het paritair comité werd echter niet in de faillissementswet opgenomen.

B.9.1. Aangezien een vonnis van faillietverklaring executoir is en in principe een stopzetting van de activiteit van de onderneming impliceert, is de maatregel die erin bestaat de curator ertoe te verplichten het paritair comité te raadplegen alvorens beschermde werknemers te ontslaan, terwijl hij het personeel collectief wil ontslaan onmiddellijk na het vonnis, niet redelijk verantwoord ten aanzien van het doel dat de wetgever met de wet van 19 maart 1991 nastreefde.

Men hoeft immers niet te vrezen voor represaillemaatregelen - waartegen de wetgever de personeelsafgevaardigden of kandidaat-afgevaardigden wil beschermen – van de curator wanneer deze overgaat tot het collectief ontslag van de werknemers zonder een onderscheid te maken tussen de werknemers die een mandaat van personeelsvertegenwoordiger uitoefenen of zich daartoe kandidaat hebben gesteld, en de andere werknemers.

B.9.2. Uit de voorafgaande elementen volgt dat, in de interpretatie vermeld in B.4, artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 « houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden » niet bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.10. Het Hof stelt echter vast dat de voormelde bepaling anders kan worden geïnterpreteerd dan de verwijzende rechter doet (zie met name Cass., 25 juni 2001).

Zoals het Hof in B.3.2 reeds heeft aangegeven, maakt het vonnis van faillietverklaring een onmiddellijk einde aan de activiteit van de onderneming. De voortzetting van de handelsverrichtingen bedoeld in artikel 475 van het Wetboek van Koophandel, thans artikel 47 van de faillissementswet van 8 augustus 1997, is een uitzondering die op geen enkele wijze dat beginsel in het geding brengt.

Aangezien de curator de handelsverrichtingen van de onderneming niet kan voortzetten zonder rechterlijke machtiging, is hij niet verplicht het paritair comité te raadplegen wanneer de rechtbank de onderneming in staat van faillissement verklaart en de curator ten gevolge daarvan het personeel collectief ontslaat.

B.11. Geïnterpreteerd in die zin dat het de curator van een faillissement niet ertoe verplicht het paritair comité te raadplegen wanneer de onderneming in staat van faillissement is verklaard en de curator ten gevolge daarvan het personeel collectief ontslaat, schendt artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Wat de eerste prejudiciële vraag betreft

B.12. Aangezien uit het dossier blijkt dat het geschil dat voor de verwijzende rechter hangende is, betrekking heeft op het faillissement van een vennootschap en niet op het geval van een totale sluiting van de onderneming waartoe de werkgever heeft beslist, en rekening houdend met het antwoord op de tweede prejudiciële vraag, moet de eerste vraag niet worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 3, § 1, van de wet van 19 maart 1991 « houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden » schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet indien het in die zin wordt geïnterpreteerd dat het de curator van een faillissement die het personeel collectief wil ontslaan ten gevolge van een vonnis van faillietverklaring, ertoe verplicht het paritair comité te raadplegen om de economische redenen die dat ontslag verantwoorden, te laten erkennen.

Diezelfde bepaling schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet indien ze in die zin wordt geïnterpreteerd dat ze de curator van een faillissement die het personeel collectief ontslaat ten gevolge van een vonnis van faillietverklaring, niet ertoe verplicht het paritair comité te raadplegen om de economische redenen die dat ontslag verantwoorden, te laten erkennen.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 28 maart 2002.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior